

Sygn. akt I C 1381/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSO Bożena Chłopecka</i>
Protokolant:	sekretarz sądowy Monika Górczak

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2019 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy

z powództwa ***T. K. (1), J. J. i D. J.***

przeciwko ***(...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.***

o ustalenie

I. ustala, że umowa kredytu nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 20 lutego 2007 roku wraz z aneksem zawarta pomiędzy T. K. (1), J. J. D. J. a (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów T. K. (1), J. J. i D. J.:

a) solidarnie kwotę 2.806,20 zł (dwa tysiące osiemset sześć złotych dwadzieścia groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu;

b) kwotę po 10.817 zł (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście złotych) na rzecz każdego z powodów tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt: IC 1381/17

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 21 grudnia 2017 roku skierowanym przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. powodowie T. K. (1), J. J. i D. J. wnieśli o ustalenie na podstawie art. 189 kpc, że umowa kredytu nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 20 lutego 2007 r. wraz z aneksem jest nieważna. Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz strony powodowej zwrotu kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powodowie w uzasadnieniu pozwu wskazali, iż strony łączy umowa z dnia 20 lutego 2007 r. o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF. Jednocześnie wskazali na treść postanowień tekstu jednolitego umowy nr (...) z dnia 2 lutego 2007 r. o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF tj: § 1 pkt 2, § 1 pkt 3A, § 5 pkt 1, § 7 pkt 1, § 11pkt 4 , § 10 pkt 2. Powodowie podnieśli, że postanowienia umowy przewidujące waloryzację kredytu nie były uzgodnione indywidualnie, a strona powodowa nie miała na nie rzeczywistego wpływu. Przedmiotowe postanowienia umowy zostały przejęte z wzorca umowy zaproponowanego

przez stronę pozwaną. Dodali, że strona powodowa przed zawarciem umowy nie została poinformowana o: ryzyku kursowym, jego zakresie, okolicznościach i przyczynach jego wystąpienia, jak również o sztucznym utrzymywaniu przez bank centralny S.zaniżonego kursu CHF wobec innych walut; znaczeniu pojęcia „waloryzowania kursem CHF”; zasadach i kryteriach ustalania przez stronę pozwaną kursów kupna i sprzedaży CHF, w tym marży banku. Stronie powodowej nie przedstawiono również symulacji zmiany kursów waluty CHF. Powodowie wskazując na treść art. 385⁽¹⁾k.c. podnieśli, że postanowienia umowy nie były z nimi uzgodnione. Ponadto zawarte w umowie klauzule są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interes strony powodowej, gdyż umowa nie precyzuje sposobu ustalania kursu wymiany walut wskazanego zarówno dla celu waloryzacji kredytu, jak również dla celu obliczania rat i oprocentowania, jak również dla celów realizacji innych postanowień umowy. Klauzule umowne są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interes strony powodowej, albowiem w wyniku nadzwyczajnej i całkowicie nieprzewidywalnej zmiany stosunków na rynku walut, kreowanym przez stronę pozwaną a wpływających bezpośrednio na umowę, pogarsza się tylko sytuacja jednej strony, natomiast druga strona uzyskuje z tego tytułu korzyść, która nie była przewidziana w umowie. Umowa w ocenie powodów jest sprzeczna z jej celem oraz naturą umowy kredytu określną w art. 69 ustawy prawo bankowe.

Powodowie wskazali również, że postanowienia umowy naruszają także zasadę równości stron. Waloryzacja kredytu odbywa się w oparciu o tabele kursowe sporządzane dowolnie przez pozwanego. Strona pozwana wprowadzając klauzule waloryzacyjne oparte o kursy z tabel bankowych przyznała sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości zobowiązania oraz rat kredytu. Strona powodowa wskazała, iż kredyt został im udzielony w złotych, natomiast umowa nie przewidywała wysokości ich zobowiązania w walucie obcej CHF. Waloryzacja kredytu do waluty obcej (CHF) następowała już po zawarciu umowy. Również zdaniem powodów jednostronna możliwość ustalania kursu dewiz-CHF uzależniająca spełnienie świadczenia od okoliczności zależnych tylko od woli strony pozwanej, stanowi w myśl art. 385⁽³⁾ pkt 8 k.c. niedozwolone postanowienie umowne. Wartość wypłaconego stronie powodowej kredytu łącznie wyniosła 1.958.800 zł, a do dnia założenia pozwu suma spłaconych rat wyniosła 2.007.260,54 zł, gdy tymczasem przy zastosowaniu waloryzacji do spłaty pozostaje kwota 1.205.900,44 zł. Wszystko to prowadzi do wniosku, że w sprawie nie mamy do czynienia z umową kredytu. Umowa kredytu nie dopuszcza jednostronnej możliwości zmiany wysokości kwoty kredytu. Strona powodowa nie otrzymała dodatkowych pieniędzy, niż te z dnia uruchomienia kredytu. Taka umowa jest nieważna. Uznanie zapisów waloryzacyjnych i ustalających kursy waluty jako niedozwolonych powoduje, że umowa nie może być zdaniem powodów wykonywana. Pomimo, że nie są to główne świadczenia stron należy stwierdzić, że wpływają one bezpośrednio na sposób wykonywania głównych świadczeń stron. Następstwem takiego stanu rzeczy jest nieważność całej umowy. W ocenie powodów w niniejszej sprawie spełnione zostały wszystkie przesłanki zastosowania przepisu art. 385⁽¹⁾ k.c., a w konsekwencji przedmiotowe postanowienia są bezskuteczne (nie wiążą strony powodowej). Nie mogą one zostać zastąpione innymi dyspozytywnymi przepisami obowiązującego prawa. Wobec powyższego nie ma możliwości prawidłowego wykonania umowy bez określenia zasad ustalania kursu waluty. Taka umowa musi zostać uznana za nieważną z powodu braku konsensusu stron co do wszystkich jej niezbędnych postanowień. Bezskuteczność postanowień umowy w zakresie przewidującym waloryzację powoduje, że bezskuteczne są również postanowienia przewidujące oprocentowanie kredytu. W tych okolicznościach nie można mówić o umowie kredytu, a skoro brak jest skutecznej umowy kredytu to wypłaconą stronie powodowej kwotę z tytułu umowy 1.958.800 zł uznać należy za bezpodstawne wzbogacenie, które zostało w całości części spłacone tj. 2.007.260,54 zł. Ustalenie czy strony wiąże stosunek zobowiązaniowy jest w interesie prawnym nie tylko strony powodowej, ale również strony pozwanej. Poza tym ustalenie wartości zobowiązania zapewni stronie powodowej ochronę prawnie chronionych interesów, a także zapobiegnie powstaniu między stronami sporu w przyszłości. Uwzględnienie żądania pozwu pozwoli ukształtować na przyszłość stosunek prawny między stronami, w tym wysokość pozostającej do spłaty kwoty, ale również zapobiegnie ewentualnemu przyszłemu sporowi stron co do tego czy strona powodowa spłaciła całość kredytu / pozew k. 2-22/.

W odpowiedzi na pozew z dnia 14 lutego 2018 r. pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany zaprzeczył, że powodowie mieli interes prawny w wytoczeniu

powództwa, by zachodziły przesłanki do uznania umowy kredytu za nieważną bądź bezskuteczną względem powodów, by postanowienia kwestionowane przez powodów były sprzeczne z dobrymi obyczajami, czy też naruszały interes powodów jako konsumentów, by pozwany w sposób dowolny ustalał kwoty należne tytułem spłaty kredytu oraz kurs wymiany waluty, a stosowany kurs banku nie był kursem rynkowym. Pozwany podniósł także, że powodowie nie mają interesu prawnego w wytoczeniu powództwa ponieważ mogą poszukiwać ochrony prawnej na drodze dalej idącego powództwa, formułując roszczenie o zapłatę kwot, które uznają za spełnione na podstawie nieważnej umowy. Stwierdził, że przez ponad dekadę obowiązywania umowy powodowie nie kwestionowali jej ważności ani jej poszczególnych postanowień. Czerpali z niej korzyści ekonomiczne z wyboru konkretnej formy kredytowania. Pozwany podniósł, że to T. K. (1) wnioskuje o udzielenie kolejnego, już trzeciego kredytu złotowego waloryzowanego CHF, zdając sobie sprawę z ryzyka kursowego i związanego z nim ryzyka wzrostu kosztów obsługi kredytu. Wybierając taką formę kredytowania powódka T. K. (1) wzięła na siebie ryzyko zmienności kursu waluty obcej, ale równocześnie skorzystała ze znacznie niższego oprocentowania kredytu stawką LIBOR. Pozwany oświadczył, że zawieranie umów kredytu waloryzowanego kursem walut obcych jest zgodne z przepisami prawa, w tym z art. 69 ustawy Prawo bankowe. Nie ma zatem podstaw do uznania umowy za nieważną lub sprzeczną z naturą umowy kredytu. Podniósł, że stosowany przez niego mechanizm ustalania kursu wymiany walut jest wykorzystywany przez wiele banków komercyjnych. Jest kursem rynkowym i pozostaje w korelacji ze średnim kursem publikowanym przez Narodowy Bank Polski. Nawet jeśli postanowienia odsyłające do tabel kursów walut są bezskuteczne (abuzywne) nie pozbawia to umowy jej waloryzowanego charakteru, bo sama waloryzacja nie jest abuzywna. Wskazał, że powodowie nie skorzystali z możliwości spłaty kredytu bezpośrednio we franku szwajcarskim, z pominięciem kursu CHF banku. Taka możliwość otworzyła się przed powodami po wprowadzeniu w 2011 roku tzw. ustawy antyspreadowej. Pozwany oświadczył, że postanowienia umowy nie są nieważne ani niewiążące, a powodowie nie wykazali, by były sprzeczne z dobrymi obyczajami i w sposób rażący naruszały ich interesy jako konsumentów /odpowieź na pozew – k. 149-167/.

W piśmie z dnia 30 marca 2018 r. stanowiącym replikę na odpowiedź na pozew powodowie podtrzymali dotychczasowe stanowisko w sprawie. Ponownie wskazali, że kwestionowane przez nich klauzule nie tylko stanowią niedozwolone postanowienia umowne zgodnie z art. 385¹ k.c. ale również są sprzeczne z art. 69 prawa bankowego, zasadami współżycia społecznego, a przez to są nieważne na podstawie art. 58 § 2 k.c. /pismo przygotowawcze k. 333-355/.

W dalszym toku postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 2 stycznia 2007 roku powodowie T. K. (1), J. J. i D. J. za pośrednictwem agencji finansowej (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. złożyli do (...) Banku S.A. (aktualna nazwa (...) S.A.) wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego (...), w kwocie 2.476.600 zł, waloryzowanego w walucie CHF, z przeznaczeniem na zakup działki nr (...) położonej w W., przy ul. (...) wystawionej na sprzedaż w drodze przetargu przez Urząd m.st. W..

W dacie złożenia wniosku powodowie mieli wyższe wykształcenie oraz stałe źródła dochodów /**dowody:** wnioski k. 414-423, zeznania powódki T. K. (1) k. 399-400v. i k.618-620, zeznania powoda J. J. k. 400v.-401 i k. 620-620v./.

Początkowo wniosek został złożony przez powódkę T. K. (2). Jednak z uwagi, że posiadała ona inne zobowiązania kredytowe (w tym również wobec pozwanego Banku) nie miała tak dużej zdolności kredytowej. Do jej wniosku przystąpili więc członkowie rodziny J. J. i D. J..

Powodowie poszukiwali najkorzystniejszej oferty kredytowej. Ograniczał ich czas ponieważ przystępując do przetargu musieli mieć promesę uzyskania kredytu w wysokości 1.950.000 zł. Bardzo zależało im, na zakupie przedmiotowej działki, gdyż była to działka, która przylegała bezpośrednio do nieruchomości będącej ich własnością, a jednocześnie obawiali się zabudowania terenu przez dewelopera /**dowody:** zeznania powódki T. K. (1) k. 399-400v. i k.618-620, zeznania powoda J. J. k. 400v.-401 i k. 620-620v /.

W dniu 17 stycznia 2007 roku odbył się przetarg. W wyniku przeprowadzonej licytacji przetarg wygrała powódka T. K. (1) /**dowód:** protokół z przetargu k. 427-429/.

(...) Bank S.A. w odpowiedzi na wniosek powodów wydał w dniu 5 lutego 2007 r. pozytywną decyzję kredytową, przyznając im kredyt w kwocie 1.958.800 zł waloryzowany kursem CHF na zakup w drodze przetargu działki nr (...) położonej w W. przy ul. (...) /**dowód:** propozycja kredytowa k. 435-437/.

Pismem z dnia 8 lutego 2007 roku skierowanym do (...) Banku powódka T. K. (1) wniosła o dołączenie jako dodatkowego zabezpieczenia mieszkania położonego w W. przy ul. (...) /**dowód:** pismo k. 438/.

W dniu 15 lutego 2007 roku powodowie otrzymali drugą propozycję kredytową. Kwota proponowanego kredytu jednak nie zmieniła się. Zmiana nastąpiła w sposobach zabezpieczenia kredytu /propozycja kredytowa k. 441-443/.

T. K. (1), J. J. i D. J. zawarli z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W. (obecnie (...) S.A.) w dniu 20 lutego 2007 r. w W. umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...). Zgodnie z umową kredyt został udzielony na kwotę 1.958.800 zł (§ 1 ust. 2), na finansowanie zakupu w drodze przetargu działki nr (...) położonej w W. przy ul. (...) (§ 1 ust. 1), na okres 204 miesięcy tj. od dnia 20 lutego 2007 roku do dnia 05 marca 2014 roku (§ 1 ust. 4). Kredyt oprocentowany został według zmiennej stopy procentowej (§ 10 ust. 1) w wysokości ustalonej jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 29 grudnia 2006 r. wynosząca 2,10% powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę banku w wysokości 1,0 % (§ 10 ust. 2). Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 02 lutego 2007 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku wynosiła 830.527,87 CHF, miała charakter informacyjny i nie stanowiła zobowiązania banku, kwota kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, mogła być różna od podanej w umowie (§ 1 ust. 3A umowy). Na dzień wydania decyzji kredytowej przez pozwany bank oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło 3,10 %, marża banku natomiast wynosiła 1%. W okresie ubezpieczenia spłaty kredytu oprocentowanie ulegało podwyższeniu o 1,5 punktu procentowego i wynosiło 4,60 %. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania kredytu o 1,5 p.p. następowało od daty spłaty najbliższej raty (§ 1 ust. 8). Zgodnie z § 5 umowy kwota 1.958.800 zł miała zostać przekazana zgodnie z dyspozycją na rachunek Miasta Stołecznego W. tytułem zapłaty zakupu w drodze przetargu działki nr (...) położonej w W. przy ul. (...). Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych polskich po uprzednim przeliczeniu ich wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 11 ust. 4 umowy). W § 30 umowy kredytobiorcy oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptują. Kredytobiorcy są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotowego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów kredytu / **dowód:** umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) k. 29-36, zeznania powódki T. K. (1) k. 399-400v. i k.618-620, zeznania powoda J. J. k. 400v.-401 i k. 620-620v./.

Powodowie nie negocjowali postanowień umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF / **dowód:** zeznania powódki T. K. (1) k. 399-400v. i k.618-620, zeznania powoda J. J. k. 400v.-401 i k. 620-620v. /.

Powodowie zapoznali się z treścią umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF przed jego podpisaniem /d **owody:** zeznania powódki T. K. (1) k. 399-400v. i k.618-620, zeznania powoda J. J. k. 400v.-401 i k. 620-620v /.

W dniu 1 października 2012 r. w (...) Bank S.A. zawarł z T. K. (1), J. J. i D. J. aneks do umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, na podstawie którego bank zapewnił kredytobiorcom możliwość dokonywania zmian waluty spłaty kredytu ze złotych na walutę waloryzacji oraz z waluty waloryzacji na złote polskie /**dowód:** aneks k. 37-40/.

Od chwili zawarcia aneksu z dnia 1 października 2012 r. do umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF powodowie spłacali raty kredytu w walucie jego waloryzacji (bezsporne).

Do dnia 21 grudnia 2017 roku strona powodowa spłaciła kwotę 2.007.260,54 zł z tytułu zawartej umowy (okoliczności niekwestionowane).

Pozwany Bank ustala tabele kursowe dla kredytów waloryzowanych walutą obcą każdego dnia przed otwarciem oddziałów banku na podstawie średnich notowań z rynku międzybankowego prezentowanych w serwisach internetowych R. i B. oraz dodaniu do średnich kursów połowy ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego (kurs sprzedaży) lub odjęciu od średnich kursów połowy ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego (kurs kupna). Tabele kursowe ogólnodostępne dla klientów publikowane są na stronie internetowej banku. Informacje o niej otrzymać można również w placówkach banku lub też telefonicznie /**dowód:** Tabela kursowa (...) – Metodyka oraz analiza porównawcza k. 292-316, zeznania świadka H. P. k. 613-615/.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie okoliczności między stronami bezspornych, jak również złożonych do akt sprawy dokumentów, w szczególności kopii wniosku kredytowego, umowy kredytu, a także dokumentów wewnętrznych pozwanego banku. Sąd w całości dał wiarę przedłożonym dokumentom, bowiem żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, a Sąd nie miał podstaw do kwestionowania ich wiarygodności, bądź zawartej w nich treści z urzędu.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się również na częściowych depozycjach powodów przesłuchanych w charakterze strony, w zakresie wskazanym w ustalonym stanie faktycznym. Sąd nie dał wiary zeznaniom powodów w części, w której zaprzeczali uzyskaniu informacji o ryzyku kursowym związanym z kredytem waloryzowanym walutą obcą, bowiem z dokumentów, które podpisali wynikają fakty przeciwne, a nadto zaprzeczają prawdziwości tego twierdzenia fakt, że zwracając się do pozwanego banku o udzielenie kredytu indeksowanego do CHF, z którym związane jest ryzyko kursowe, zwłaszcza, że powódka T. K. (1) była już kredytobiorcą w ramach kredytu powiązanego z CHF, udzielonego również przez pozwanego Bank, jak również powódka w praktyce mogła odczuć skutki wahań kursu CHF i ich wpływu na wysokość rat.

Zeznania świadka H. P. korespondują z dowodami w postaci dokumentów i były przekonujące.

Sąd rozważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Powodowie wnieśli o ustalenie, że zawarta z pozwanym bankiem umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) jest nieważna. Tak określone żądanie znajduje swą podstawę prawną w treści przepisu art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. występuje wówczas, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa; niepewność ta powinna być obiektywna, tj. zachodzić według rozumnej oceny sytuacji, a nie tylko subiektywna, tj. według odczucia powoda. Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego – w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (wyrok Sądu Najwyższego z 24 marca 1987 roku, III CRN 57/87, opubl. w OSNPG 1987, Nr 7, poz. 27). Skuteczne powołanie się na interes prawny wymaga wykazania, że oczekiwane rozstrzygnięcie wywoła takie skutki w stosunkach między stronami, w następstwie których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie i tym samym wyeliminowane zostanie ryzyko naruszenia w przyszłości praw powoda. W przypadku, gdy dojdzie już do naruszenia prawa, w związku z którym stronie służy dalej idące roszczenie np. o świadczenie (danie, czynienie, zaniechanie lub znoszenie), wyłączona jest możliwość skutecznego wystąpienia z powództwem o ustalenie, skoro sfera podlegająca ochronie jest w takiej sytuacji szersza, a rozstrzygnięcie o różnicy zdań w stanowiskach stron nabiera charakteru przesłankowego. Takie stanowisko, które Sąd Okręgowy w całości podziela, wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 marca 2002 roku (II CKN 919/99, opubl. w Systemie Informacji Prawniczej LEX nr 54376).

Interes prawny będąc materialno-prawną przesłanką powództwa o ustalenie, badany jest przez Sąd z urzędu, a ustalenie jego braku skutkuje oddaleniem powództwa wprost bez analizy żądania powoda pod kątem merytorycznym. Zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 6 k.c. powód powinien wykazać istnienie po jego stronie interesu prawnego.

Odnosząc powyższe rozważania do poczynionych w sprawie ustaleń Sąd doszedł do przekonania, że powodowie mają interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie, choć pozwany bank zarzucał brak tego interesu twierdząc, że powodowie mogą poszukiwać ochrony prawnej na drodze dalej idącego powództwa, formułując roszczenie o zapłatę kwot, które uznają za spełnione na podstawie nieważnej umowy.

Powodowie zmierzają w tym procesie do ustalenia, że umowa o kredyt jest nieważna, nie dlatego, że tak czy inaczej była wykonywana, ale ze względu na zawarte w niej niedozwolone postanowienia oraz, że jest sprzeczna z naturą umowy kredytu. Nie twierdzą przy tym, że bank winny jest im jakąkolwiek kwotę, a oni są jego wierzycielami z jakiegokolwiek tytułu; spłacają zresztą kredyt zgodnie z wysokością rat podawaną każdorazowo przez bank w zawiadomieniach. W tej sytuacji nie sposób przyjąć, że służy im dalej idące roszczenie. Można rozważać, czy skoro powodowie spłacają kredyt w wysokości podawanej przez bank, to istnieje jakakolwiek niepewność ich sytuacji prawnej zważywszy na pogląd w cytowanym wyżej wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2015 roku (sygn. akt IV CSK 362/14). Jednak biorąc pod uwagę ich twierdzenia o tym, że w chwili zawarcia umowy i obecnie nie mają możliwości obiektywnego ustalenia kursu waluty, według którego następuje przeliczanie ich raty z CHF na PLN, uznać należy, że niepewność ich sytuacji prawnej została wykazana w sposób uzasadniający rozpoznanie sprawy merytorycznie. Kwestia abuzywności klauzul umownych winna być badana na datę zawarcia umowy, a samo wykonywanie umowy, czyli dokonywanie spłaty rat w określonej wysokości, nie może mieć dla tej oceny przesądzającego znaczenia, a po drugie zdaniem Sądu wejście w życie tzw. ustawy antyspreadowej nie spowodowało ex lege zmiany stosunków umownych, lecz umożliwiło jedynie dokonanie takiej zmiany.

Przechodząc do meritum sprawy, należy wskazać, że zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy kredytu, tekst jedn. Dz. U. z 2002 roku, nr 72, poz. 665 ze zm.), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

W niniejszej sprawie poza sporem pozostawała okoliczność, że strony zawarły umowę o kredyt hipoteczny, na podstawie której bank udzielił im kredytu w walucie polskiej waloryzowanego walutą CHF.

Z powyższego wynika, że udzielony powodom kredyt jest kredytem denominowanym. Wyjaśnić trzeba, że tego rodzaju kredyt nie jest ustawowo zdefiniowany, jednak powszechnie przyjmuje się w obrocie prawnym, że jest to kredyt wyrażony w walucie obcej, a wypłacony (uruchomiony) w walucie polskiej, zaś kredytobiorca dokonuje spłaty rat kapitałowo – odsetkowych w walucie polskiej po przeliczeniu według kursu wymiany walut na dany dzień. W wykonaniu umowy o kredyt denominowany nie dochodzi do faktycznego zakupu przez bank waluty i jej sprzedaży klientowi dokonującemu spłaty raty. Oznacza to, iż wszelkie operacje wykonywane są jedynie „na papierze”, dla celów księgowych, natomiast do faktycznego transferu wartości dewizowych w którąkolwiek stronę nie dochodzi (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 07 maja 2013 roku, VI ACa 441/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 maja 2015 roku, I ACa 16/15). Postanowienie umowne dotyczące dokonywania przeliczenia wartości zadłużenia kredytobiorcy na CHF oraz wysokości rat spłaty kredytu z CHF na PLN są jedynie – w ocenie Sądu - elementem klauzuli waloryzacyjnej w rozumieniu art. 358¹ § 2 k.c., która służy przede wszystkim „ustaleniu i utrzymywaniu wartości świadczeń w czasie” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14).

Powodowie wskazywali, iż za abuzywne, a tym samym niewiążące należy uznać m.in. postanowienie zawarte w § 11 ust. 4 umowy, które brzmi: „Raty kapitałowo – odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. Oceniając

ten zapis należy wskazać, że jest on sprzeczny z prawem i dobrymi obyczajami, bo odwołuje się do tabeli kursów sprzedaży walut kredytodawcy. Za sprzeczną z zasadą swobody umów (art. 353⁽¹⁾ k.c. – strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie, ani zasadom współżycia społecznego) należy uznać, co jest w judykaturze i doktrynie jednoznaczne, określenie wysokości świadczenia tzw. metodą subiektywną tj. uzależnioną wyłącznie od woli jednej ze strony umowy, w tym przypadku strony silniejszej – banku. Dopuszczalna jest jedynie metoda obiektywna (np. odwołanie się do kursów NBP) lub zobjektywizowana (ocena niezależnego eksperta). Bez znaczenia jest tu okoliczność, czy pozwany bank de facto „stosował” np. kurs NBP, bo oceną sądu objęta jest, wobec żądania pozwu, treść umowy a nie sposób jej stosowania. Czysto literalne rozumienie w/w klauzuli jest zatem wykluczone jako prowadzące do skutku sprzecznego z prawem tj. do ewidentnego naruszenia zasady swobody umów. W tym przypadku sąd musi ocenić, czy klauzula ta ma charakter określający główne świadczenia stron umowy i czy uznać tę klauzulę za nieważną w całości, czy też możliwa jest jej interpretacja zgodna z wolą stron i nie naruszająca zasady swobody umów. Klauzula waloryzacyjna określona w art. 358⁽¹⁾ § 2 k.c. (strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniąż miernika wartości) ma na celu ochronę wartości świadczenia głównego w razie znaczącej inflacji, ingerencja sądu w oznaczenie wartości świadczenia głównego dokonuje się „w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza” (§3 art. 358⁽¹⁾). Nie ma przesłanek do rozumienia umownej klauzuli waloryzacyjnej w sposób odmienny. W szczególności klauzula ta nie może być rozumiana jako swoisty instrument walutowy – gra na parze walutowej (CFD – contract for difference) prowadząca - jak w analizowanej sprawie – do znaczących zysków uzyskiwanych przez stronę pozwaną nie wynikających z celu umowy (kredyt określony w złotych), jak i z celu klauzuli (ochrona wartości kapitału głównego). Klauzula waloryzacyjna jest zawsze klauzulą, która zabezpiecza realizację świadczenia głównego w przypadku określonych zdarzeń niezależnych od stron tj. inflacji. Z istoty swojej, jako realizująca funkcję zabezpieczającą, może lecz nie musi znaleźć zastosowanie w konkretnej sprawie. Powoduje to, że nie sposób uznać jej za określającą świadczenie główne. Tezy tej nie zaprzecza fakt, że w pewnych okolicznościach może ona wpłynąć na wartość świadczenia stron. Na wysokość świadczeń stron wpływać bowiem mogą również inne świadczenia np. ubezpieczenie spłaty kredytu, prowizje, bezsprzecznie mające również charakter świadczeń ubocznych, a nie głównych. Gdyby próbować utrzymać w mocy ważność klauzuli zawartej w § 11 ust. 4 umowy kredytowej, w zgodzie z zasadą swobody umów tj. przez uznanie, że chroni ona kapitał główny kredytodawcy przed inflacją, to hipotetycznie można by „ratować” sens tej klauzuli interpretując ją w następujący sposób – „w przypadku inflacji następuje waloryzacja wartości kwoty głównej kredytu w oparciu o obiektywnie oznaczony kurs franka szwajcarskiego”. Rozważania takie są jednak bezprzedmiotowe, wobec uznania jej nieważności jako, że opiera się ona na sprzecznej z zasadą swobody umów subiektywnej metodzie oznaczenia wartości świadczenia.

Zgodnie zaś z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W myśl art. 385¹ § 2 k.c., jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 tego artykułu nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Stosownie do treści art. 385¹ § 3 k.c., niezgodnione indywidualnie są natomiast te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie zaś z art. 385¹ § 4 k.c., ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Z przytoczonych regulacji wynika, że aby określone postanowienie umowy mogło zostać uznane za niedozwolone, muszą zostać spełnione cztery warunki: 1) umowa musi być zawarta z konsumentem, 2) postanowienie umowy nie zostało uzgodnione indywidualnie, 3) postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, 4) postanowienie sformułowane w sposób jednoznaczny nie dotyczy głównych świadczeń stron.

W przedmiotowej sprawie wątpliwości nie budzi okoliczność, że zawierając z pozwanym umowę kredytową, powodowie posiadali status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c., który stanowi, że za konsumenta uważa osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Nie ulega wątpliwości, że zaciągnięcie przez powodów kredytu miało służyć pozyskaniu środków pieniężnych na sfinansowanie zakupu nieruchomości gruntowej na potrzeby własne, co zresztą nie było przedmiotem kontrowersji w procesie.

Z art. 58 § 1 k.c. wynika, że czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba, że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Zaś z §3 tegoż artykułu wynika, że jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. Żądanie pozwu dotyczy ustalenia nieważności umowy w całości, dlatego też w powództwo zostało uwzględnione w całości.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.